

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 27 marca 2020 r.

Pozycja 117

POSTANOWIENIE

z dnia 8 października 2019 r.

Sygn. akt Ts 124/18

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Małgorzata Pyziak-Szafnicka,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej Z.S. w sprawie zgodności:

art. 116 ust. 2 w związku z art. 107 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1270, ze zm.) w zakresie, w jakim „pozbawia ubezpieczonej prawa do złożenia oświadczenia o cofnięciu wniosku o rentę z tytułu niezdolności do pracy po uprawomocnieniu się decyzji przyznającej prawo do tego świadczenia albo prawa złożenia skutecznego oświadczenia o zrzeczeniu się tego świadczenia z datą wsteczną za okres faktycznego całkowitego zaprzestania pobierania tego świadczenia, w szczególności w sytuacji nie podjęcia przez organ rentowy żadnych czynności w celu zrealizowania ustawowego zobowiązania do stałego weryfikowania kwestii niezdolności do pracy osób pobierających świadczenie oraz nie wdrożenia z urzędu przez organ rentowy procedury orzecznictwa lekarskiego” z art. 67 ust. 1 w związku z art. 30 w związku z art. 2 w związku z art. 7 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 10 sierpnia 2018 r. (data nadania), Z.S. (dalej: skarżąca) wystąpiła z żądaniem na tle następującego stanu faktycznego:

Skarżąca od 1986 r. miała ustalone prawo do renty okresowej z tytułu niezdolności do pracy, a od 1996 r. na stałe. Od 1 grudnia 2000 r. miała również ustalone prawo do renty rodzinnej. Pierwsze ze świadczeń skarżąca pobierała do 30 listopada 2000 r., natomiast drugie – do ustalenia prawa do emerytury, tj. do 30 czerwca 2015 r.

W trakcie pobierania powyższych świadczeń, tj. w 1991 r., skarżąca rozpoczęła prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej.

16 marca 2017 r., na podstawie art. 114 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (obecnie: Dz. U. z 2018 r. poz. 1270, ze zm.; dalej: ustawa o FUS) oraz art. 155 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (obecnie: Dz. U. z 2018 r. poz. 2096, ze zm.; dalej: k.p.a.) skarżąca wystąpiła z wnioskiem o uchylenie decyzji w sprawie przyznania renty z tytułu niezdolności do pracy za okres od 1 stycznia 2008 r. do 30 czerwca 2015 r. W uzasadnieniu wskazała, że w powyższym przedziale czasowym pobierała rentę rodzinną i nie była świadoma, że decyzja dotycząca renty z tytułu niezdolności do pracy w dalszym ciągu obowiązuje. Konsekwencją tego jest konieczność zapłaty przez nią składek na ubezpieczenie społeczne z tytułu prowadzonej działalności.

Decyzją z 22 marca 2017 r. (znak: [...]), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. odmówił uchylenia decyzji przyznającej skarżącej prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy. Skarżąca wniosła odwołanie od tej decyzji wnioskując jednocześnie o uchylenie decyzji przyznającej jej rentę z tytułu niezdolności do pracy.

Wyrokiem z 30 maja 2017 r. (sygn. akt [...]; dalej: wyrok Sądu Okręgowego) Sąd Okręgowy w P. III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie skarżącej.

Wyrokiem z 19 kwietnia 2018 r. (sygn. akt [...]; dalej: wyrok Sądu Apelacyjnego) Sąd Apelacyjny w R. III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił apelację od powyższego orzeczenia.

Zdaniem powyższych sądów art. 155 k.p.a. regulujący kwestię wzruszalności decyzji nie ma zastosowania w postępowaniu w sprawach o świadczenia określone w ustawie o FUS. Przepisem regulującym to zagadnienie jest art. 114 ustawy o FUS, stosownie do którego w sprawie zakończonej prawomocną decyzją organ rentowy, na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, uchyla lub zmienia decyzję i ponownie ustala prawo do świadczeń lub ich wysokość, jeżeli m.in. po uprawomocnieniu się decyzji zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono nowe okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość (ust. 1 pkt 1 tego artykułu). Tą nową okolicznością, zdaniem sądu, nie może być cofnięcie przez skarżącą wniosku o rentę z tytułu niezdolności do pracy.

Sądy obu instancji uznały ponadto, że w sprawie skarżącej nie mógł mieć zastosowania art. 107 ustawy o FUS, w myśl którego prawo do świadczeń uzależnionych od niezdolności do pracy oraz wysokość tych świadczeń ulega zmianie, jeżeli w wyniku badania lekarskiego, przeprowadzonego na wniosek lub z urzędu, ustalono zmianę stopnia niezdolności do pracy, brak tej niezdolności lub jej ponowne powstanie. Organ rentowy nie miał bowiem żadnych podstaw aby z urzędu zweryfikować decyzję rentową, zwłaszcza, że skarżąca nie zgłaszała zmian o stanie jej zdrowia.

Skarżąca wniosła skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego.

Sąd Najwyższy postanowieniem z 4 kwietnia 2019 r. (sygn. akt [...]; dalej: postanowienie SN) odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, co Trybunał ustalił z urzędu.

Zarządzeniem sędziego Trybunału z 3 lipca 2019 r. skarżąca została wezwana do usunięcia braków formalnych skargi konstytucyjnej przez udokumentowanie daty doręczenia wyroku Sądu Apelacyjnego oraz doręczenie odpisu poświadczonego za zgodność z oryginałem oraz 4 kopii: wyroku Sądu Apelacyjnego wraz z uzasadnieniem (jeśli zostało sporządzone); wyroku Sądu Okręgowego wraz z uzasadnieniem (jeśli zostało sporządzone) oraz postanowienia SN. W piśmie procesowym z 15 lipca 2019 r. (data nadania) skarżąca ustosunkowała się do powyższego wezwania.

Zdaniem skarżącej, wskazane przez nią orzeczenia naruszają: zasadę demokratycznego państwa prawa i zasadę sprawiedliwości społecznej (art. 2 Konstytucji), zasadę nienaruszalności i poszanowania godności człowieka (art. 30 Konstytucji), zasadę praworządności (art. 7 Konstytucji) oraz prawo do zabezpieczenia społecznego w razie choroby pracownika (art. 67

ust. 1 Konstytucji). Naruszenie to polegało na pozbawieniu jej prawa do zrzeczenia się renty z tytułu niezdolności do pracy po uprawomocnieniu się decyzji przyznającej powyższe świadczenie, a której nie pobierała od 1 stycznia 2008 r. do 30 czerwca 2015 r. Skarżąca wskazuje, że poniosła znaczne konsekwencje finansowe jedynie za „formalne prawo do renty”. Odwołując się do orzecznictwa Trybunału podkreśla, że „[o]bywatel powinien mieć przede wszystkim możliwość układania swoich spraw w zaufaniu, iż nie naraża się na prawne skutki, których nie mógł przewidzieć w momencie podejmowania decyzji (...)”.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072, ze zm.; dalej: u.o.t.p. TK) skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym, podczas którego Trybunał bada, czy odpowiada ona określonym przez prawo wymogom.

2. Przedmiotem zaskarżenia w niniejszej sprawie uczyniono przepisy:

– art. 116 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1270, ze zm., dalej: ustawa o FUS), o następującej treści:

„Wniosek o emeryturę lub rentę może być wycofany, jednakże nie później niż do dnia uprawomocnienia się decyzji. W razie wycofania wniosku postępowanie w sprawie świadczeń podlega umorzeniu”;

– art. 107 ustawy o FUS, stanowiący, że:

„Prawo do świadczeń uzależnionych od niezdolności do pracy oraz wysokość tych świadczeń ulega zmianie, jeżeli w wyniku badania lekarskiego, przeprowadzonego na wniosek lub z urzędu, ustalono zmianę stopnia niezdolności do pracy, brak tej niezdolności lub jej ponowne powstanie”.

3. Trybunał stwierdza, że podniesiony w skardze konstytucyjnej problem dotyczy sposobu stosowania prawa, a nie oceny jego hierarchicznej zgodności z Konstytucją.

Skarżąca wprowadziła formalnie postawiła zarzut niekonstytucyjności art. 116 ust. 2 oraz art. 107 ustawy o FUS, to jednak z uzasadnienia skargi wynika, że kwestionuje ona wyłącznie orzeczenia zapadłe w jej sprawie.

W pierwszej kolejności skarżąca, powołując się na orzecznictwo Sądu Najwyższego, przedstawia – jej zdaniem – prawidłową wykładnię art. 107 ustawy o FUS. W dalszej części stwierdza, że organ rentowy, wbrew tej wykładni, nie podjął żadnej czynności w celu weryfikacji niezdolności do pracy skarżącej. Tożsamy zarzut został postawiony wyrokowi Sądu Apelacyjnego w R. z 19 kwietnia 2018 r. (sygn. akt [...]); dalej: wyrok Sądu Apelacyjnego), który – zdaniem skarżącej – jest sprzeczny z uchwałą Sądu Najwyższego z 26 stycznia 2006 r. (sygn. akt [...]).

W sytuacji braku aktywności organu rentowego – zdaniem skarżącej – została ona pozbawiona możliwości cofnięcia wniosku o rentę z tytułu niezdolności do pracy (art. 116 ust. 2 ustawy o FUS). Oznacza to, że jej zdaniem art. 116 ust. 2 ustawy o FUS, który przewiduje to ograniczenie, jest niezgodny z Konstytucją wyłącznie wówczas, gdy organ rentowy postępuje wbrew art. 107 ustawy o FUS. Natomiast w sytuacji, w której organ rentowy nie narusza powyższego przepisu, wówczas art. 116 ust. 2 ustawy o FUS jest zgodny z Konstytucją.

Mając powyższe na uwadze, Trybunał uznaje, że skarżąca nie kwestionuje ani art. 107, ani art. 116 ust. 2 ustawy o FUS, ani utrwalonej linii orzeczniczej dotyczącej tych przepisów, lecz działalność organów oraz sądów orzekających w jej sprawie.

Zgodnie z art. 53 ust. 1 pkt 3 u.o.t.p. TK skarga konstytucyjna powinna zawierać uzasadnienie zarzutu niezgodności kwestionowanego przepisu ustawy lub innego aktu normatywnego ze wskazaną konstytucyjną wolnością lub prawem skarżącej z powołaniem argumentów lub dowodów na jego poparcie. Jeżeli skarga konstytucyjna nie zawiera uzasadnienia zarzutu niekonstytucyjności przepisu, a jedynie niekonstytucyjnego stosowania prawa, to należy stwierdzić, iż wymóg uzasadnienia niekonstytucyjności przepisu nie został przez skarżącą spełniony.

Trybunał przypomina, że zarówno wydanie wyroku, jak i jego treść, nie mogą być przedmiotem skargi konstytucyjnej. Skoro więc skarżąca zakwestionowała sposób zastosowania zaskarżonych przepisów w jej sprawie, sprawa nie może być merytorycznie rozpoznana.

Powyższa okoliczność, na podstawie art. 61 ust. 4 pkt 1 w związku z art. 53 ust. 1 pkt 3 u.o.t.p. TK stanowi samodzielną podstawę odmowy nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu.

4. Niezależnie od powyższego, Trybunał stwierdza, że skarżąca nie usunęła braków formalnych skargi, albowiem nie udokumentowała daty otrzymania wyroku Sądu Apelacyjnego.

Art. 53 ust. 1 pkt 5 u.o.t.p. TK nie określa wprawdzie formy dokumentu, jaki powinien być przedstawiony przez skarżącą, ale niewątpliwie musi być to dokument wiarygodny, z którego jednoznacznie wynika data otrzymania przez skarżącą ostatecznego orzeczenia. Takim dokumentem jest w szczególności zwrotne potwierdzenie odbioru, które w świetle utrwalonego orzecznictwa jest dokumentem urzędowym, korzystającym z domniemania zgodności z prawdą (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 23 marca 2011 r., sygn. akt V CZ 123/10, Lex nr 785895).

Załączony do pisma skarżącej z 15 lipca 2019 r. wydruk ze strony internetowej Poczty Polskiej S.A. nie spełnia tego wymogu. Portal internetowy, z którego został wydrukowany powyższy dokument, pozwala sprawdzić status przesyłki wysłany za pośrednictwem Poczty Polskiej. Wskazuje on zarówno datę nadania i jak otrzymania przesyłki. Podstawą uzyskania tych informacji jest wpisanie numeru przesyłki. Do tego, aby Trybunał, aby mógł uznać powyższy wydruk za wiarygodny, musi przede wszystkim zweryfikować, czy podany numer przesyłki faktycznie odpowiada temu, który został nadany przesyłce, w której przesłano skarżącej ostateczne orzeczenie. Skarżąca nie przedstawiła zaś żadnego dokumentu, który by to potwierdzał. Oznacza to więc, że Trybunał nie może sprawdzić czy numer przesyłki wskazany w nadesłanym wydruku rzeczywiście dotyczy przesyłki, zawierającej ostateczne orzeczenie.

Powyższa okoliczność, na podstawie art. 61 ust. 4 pkt 2 w związku z art. 53 ust. 1 pkt 5 u.o.t.p. TK stanowi samodzielną podstawę odmowy nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu.

W tym stanie rzeczy Trybunał Konstytucyjny postanowił jak w sentencji.

POUCZENIE

Na podstawie art. 61 ust. 5 u.o.t.p. TK skarżącej przysługuje prawo wniesienia zażalenia na powyższe postanowienie w terminie 7 dni od daty jego doręczenia.